

A FOST ODATĂ UN MAZILU

V

ag încețoșată de trecerea anilor, încă mă obsedează o amintire bizară: Teodor Mazlu în pericol de moarte la premiera comediei Proștii sub clar de lună. Prezent în sala

de la Grădina Icoanei, am aplaudat frenetic - și era să-mi plesnească timpanele de-atâtea hohote de ris și aplauze... Lucian Pintilie, regizorul, oricum mai bine clădit (pe deasupra mai și gustase din glorie, cu prețul unor "punerii la punct"...), a rezistat bărbătește. Însă Mazlu, cam pirliriu, slab de constituție, mi s-a părut la un pas de nenorocire: infarct, stop cardiac, ori comoție cerebrală. În momentele de aparentă acalmie, se făcea alb ca varul la față, se chircea, lăsînd impresia că ar vrea să se scufunde, cu totu cu tot... Decît să-și vadă, să-și trăiască eșecul, mai bine să-l înghită pămîntul. Cînd se dezlănțula furtuna de ris, Mazlu rîdea și el cu lacrimi, își bătea genunchii cu palmele, se-neca de-atîta ris. Toți au leșit înviorați de la spectacol - numai el, Istovît. Îmbrățșat, ridicat pe brațe, tras, împlîns, devenise o jucărie fragilă: cum de nu l-a strivît, nu l-a destrămat acel succes imens? Zile la rînd m-a tot întrebat: Al fost la premieră? Ceea ce, mărturisesc, mi-a trezit nedumeriri, pe ce lume trăia, ce se petrecuse cu el? - doar mă văzuse acolo... Și-l-a observat ceva mai aparte?! stărula. Eu, nevrednicul, bănuindu-l prea însetat de elogi, repetam superlative. În sfîrșit, s-a-ndurat de mine, adică: m-a scutit de alunecări în penibil. Eu, eu, cum m-am prezentat? Vola să știe dacă făcuse vreo gafă de zile mari. Dacă, în virtutea acela, comisese măcar o eșormitate. Ce

dezamăgire! nici una, nici de sămînță?! Colectiona gafe și enormități, inclusiv pe ale sale, pentru "Insectare de buzunar", "galerii ale palavraglilor". Corect, n-avea nimic împotriva ca alți scriitorii să-l speculeze slăbiciunile, în scris, numai în scris. Personaj de carte îl suridea să fie. Atacul la persoană îl transforma în arici. Condiția prieteniei cu Mazilu: să nu-l țli predici, să nu-l moralizezi. Ierta el, să lerte și alții. Din ordin de sus, din minie, spectacolul cu Proștii sub clar de lună a fost oprit, scos de pe afiș. Cum de nu l-a tăiat suflul acea intervenție brutală? Ca dramaturg, s-a împlinit în Acești nebuni fățarnici, în Mobilă și durere.

Nimic de zis, îl plăcea să asculte, dar și mai mult să vorbească. Adesea "deforma" întâmplări știute de noi toți, mai exact: le prelucra pentru viitoare schițe, scene de comedie (în zeci de variante, urmărind efectul...). Cu cel apropiat era sever, argumenta, contrazicea pînă la înverșunare. Cu "cellații" era suspect de îngăduitor. L-am surprins receptînd ca fascinat, ore în șir, banalități, flecăreli, cicăleli. Nici o ripostă. La sfîrșit, își freca palmele de satisfacție. Avea multă, multă răbdare în descifrarea contemporanilor. Îl luase la ochi îndeosebi pe cel care evitau să discute despre adevăratele lor necazuri, drame - acestea părăindu-li-se prea mărunte, meschine, pentru a fi supuse unei analize docte, aprofundate etc. X, retrogradat, ars la salariu, în loc să se îngrijoreze de situația lui, se zbuclumă din pricina lui Shakespeare, prea puțin jucat la noi, și prost înțeles, interpretat anapoda. E o modă să-ți compui drame elevate. Să încerci (simulezi) sfișierii metafizice, cînd, în realitate, nu te doare sufletul (inima), nu te apasă chinul întrebării, ci doar te roade pantoful... Tot așa, se "topea de admirație" în prezența celor ce l se declarau incapabili de vreo simțire "curată și dătătoare de frisoane": Eu

sînt înapt, domnule Mazilu, de iubire, de suferință, asta-l marea mea tragedie, eu sînt un monstru, domnule! Drept răsplată, Mazilu îl plătea o bere și-l compătinea pe îndelete. Apoi cădea pe gânduri: Avem enorm de scris!

A trăi cu drame inventate (doar din dorința de-a părea și apărea mai altcineva, mai complex) i se precizase, după îndelungi observații, ca fiind o culme a prostiei ticăloase (nuanșînd, admitea și o prostie mai puțin nocivă - Ignoranța...). Durere - e un cuvînt sfînt; în gura, în scrisul unora el se demonetizează, ducînd la efecte contrarii. La început de martie 1953, cînd a murit Stalin, Mazilu ținea loc de șef la secția de Informații. Mai toți din redacția "Scînteii tineretului" am fost trimiși să culegem Impresii. Temperat, băieți, temperat, ne-a zis el. Și-am scris temperat. Însemnările noastre au trecut prin multe vize, pînă sus (aproape de vîrfurile piramidei) și s-au întors la Mazilu cu sublinieri încrîncenate, pretinzînd rescrieri, aprofundări... Era pe la zece seara cînd am vrut s-o întindem din redacție. Auzînd pași pe culoar, Mazilu ne-a leșit în întîmplinare: adus de spate, cu pardesiul pe umeri, părul (rărit) vîlvoi. În mîna dreaptă ținea un ghemotoc de hîrtii, reportajele noastre: Mai băgați niște durere-n ele, ce dracu'l Băgați, pînă crapă! (Adică, pînă la efectul contrar, Iar...). Am acceptat, ne-am străduit.

El, care biciuia prostia, își ironiza semenii, avea mare încredere în oameni, în cel pe care îl socotea oameni, îl prețuia, se emoționa în prezența lor. Dacă unul e măturător de stradă și mătură bine, eu îl stimez pentru meseria, îndeminarea lui. Dacă face pe deșteptul cu mine... l-a venit un inginer cu un teanc de manuscrise. Am auzit că sînteți un excelent inginer. Dar paginile astea... De ce vreți să vă terfeliiți prestigiul? - scrieți slab de tot, renunțați!... l-a zis Mazilu. Celălalt,

vanitos, colecționar de informații culturale, științifice etc., de prin enciclopedii, și-a pus în gînd să-l umilească. Evident, Mazilu a sesizat primejdia și s-a tot luptat să nu fie prins în corzi (mai ales că erau de față prieteni - și-o prietenă...). A răbdat ce-a răbdat. Cum nimeni nu-l sărea în ajutor, s-a hotărît s-ăpuce taurul de coarne: Bijbilm, bijbilm... Dacă e să punem punctul pe l - trebuie să pornim de la Coran. (Nu, Mazilu nici măcar nu răsfolise Coranul. Cel mult, citise niște comentarii despre Coran). Inginerul a bătut în retragere, nu, nu era la curent... Cum așa? s-a uitat Mazilu. Nu cunoașteți o carte fundamentală... o chintesență a gîndirii... și vă ziceți intelectual... și mai vreți să fiți scriitor! Ar fi de dorit să mă urmăriți cu atenție... (Și din acea clipă a intrat în pielea personajelor din schițele și piesele sale. Actor desăvîrșit.) Inginerul a trăit cumplita dramă a Ignorantului. A vărsat și lacrimi. La despărțire, Mazilu l-a strîns mîna cu prietenie: Vă stimez pentru meseria dumneavoastră! Celălalt s-a repezit să-l îmbrățișeze, mai să-l sufoc.

Așa a fost să fie, și nu mi-o lert: cu vreo doi ani înainte de trecerea lui în neființă s-a lscat între noi un mărunț, meschin litigiu de ordin administrativ-financiar. Convorbînd la telefon, l-am zis: Văd că mă ducl cu vorba... A urmat o tăcere, o pauză dureros de grăitoare. Așa gîndești tu despre mine?! Pînă și tu... L-am auzit spunîndu-mi acestea, dar nu l-am recunoscut vocea. Litigiul s-a rezolvat în aceeași zi, în favoarea mea. Cîștigasem puțin, pierdusem mult. Încălcasem, prin lrtare, suspiciune, un cod al prieteniei - și-am înțeles că vom fi, în continuare, prieteni doar de la distanță. De alinare, mi-a rămas doar convingerea că el, înțeleptul, generosul, avea țaria de-a lerta nesăbuitele leșiri din sărite...

NICOLAE ȚIC

